

Meskó Norbert

PALEO SZEK

Kőkorszaki randi a technoszexuális űrkorban

A kötet megjelenését az Országos Tudományos Kutatási Alap

OIKA

(K125437 számú pályázata), valamint

a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi
és Társadalomtudományi Kara

támogatta.

A kötet szaklektora: Bereczkei Tamás az MTA doktora

www.meskonorbert.com
www.evolucionszichologia.hu

© Meskó Norbert
© Pro Pannonia Kiadói Alapítvány

TARTALOMJEGYZÉK

Köszönetnyilvánítás.....	7
Paleo szex és úrkorszak. Előszó.....	9
1. Kik vagyunk, honnan jöttünk, merre tartunk?.....	17
2. Miért különbözök a nők és a férfiak?	31
3. Mire vágnak a nők?	49
4. Mire vágnak a férfiak?	75
5. Miért szebbek a nők a férfiaknál?.....	103
6. Miért nem játékszer a női mell?	133
7. Hogyan találja meg a zsák a foltját?	159
8. Miért lépnek félre az emberek?	185
9. Mindenki másképp szexel?.....	207
10. Miért fontosabb a család mindennél?	235
Felhasznált irodalom	265

PALEO SZEX ÉS ŰRKORSZAK. ELŐSZÓ

„Kis lépés egy embernek,
de hatalmas ugrás az emberiségnek.”

Neil Armstrong

Mit jelent a könyv címe: Paleo szex?

A „paleo” a paleolit, vagy eredetileg paleolitikum szó rövidítése és kőkorszakot jelent, amely az őskor egy része, és nagyjából ebben a földtörténeti korban kezdődött az emberré válás. Tehát az emberelődök (ősemberek) gyökerei ebbe a 2-3 millió évvel ezelőtti világba nyúlnak vissza, amelynek a pontos meghatározása is bizonytalan. De kit érdekelnek az ősemberek és a paleolitikum? Persze, tanultunk róla az általános iskolában egy keveset, de a közvélekedés szerint a dínók alapvetően az óvodás korú fiúkat kötik le és persze azokat a felnőtteket, akik lélekben óvodások maradtak. Mint például a *Jóbarátok* című tv-sorozat egyik karakterét, Ross Geller-t, aki őslénytan kutató professzor, de a szakmája inkább elvont, gyermeketeg és kevésbé életrevaló személyiségének illusztrálásaként jelenik meg a sorozatban, és nem a hasznos tudás, a siker, vagy a szakmai karrier szimbólumaként.

Azonban akik így vélekednek, valószínűleg tévednek. A kőkorszak ugyanis már hosszú évtizedek óta érdekli az élelmes táplálkozástudósokat. Jobban mondva nem maga a kőkorszak, hanem inkább az az elméleti rekonstrukció, amellyel az emberelődök táplálékának összetevőit próbálták utólag megfejteni. 1975-ben egy gasztroenterológus, Walter L. Voegtlin *A kőkori étrend* című könyve volt az egyik első, amely a témával foglalkozott, amelyet napjainkig több ezer más kiadvány követett. Az alapkérdés persze az volt, hogy a tömeges méreteket öltött elhízás, amely a nyugati világban élők egyik legfőbb betegségforrása, kiváltható-e egy egészségesebb táplálkozással. Azóta az úgy nevezett „paleo diéta” sikerrel lovagolta meg a jóléti társadalmak gazdag középosztályának egészség-fitness-szépség hullámát és egy dollármilliárdokkal

mérhető üzletággá vált. Az alkalmazott táplálkozástudomány készített egy jól eladható terméket (az „ősi” étrendet), megtervezte hozzá a megfelelő marketinget és kitalálta a legjobb márkanévet, a paleo-t. Jobban mondva kölcsön vette az alap kutatásokat végző régészekről.

Az evolúciós pszichológusok úgy érezték, – köztük én is, amikor ezt a könyvet terveztem – hogy talán elérkezett az idő egy kicsit visszavenni abból a hírnévből, amit a táplálkozási szakértők elértek a paleo étrend elterjedésének köszönhetően. Ezzel a PALEO visszakerülhet oda, ahová való, abba a tudományba, amely nem elsősorban kereskedelmi módon működik és nem kereskedelmi célokat szolgál. Visszakerülhet az emberek jól-létének szolgálatába. Mert a könyv címében szereplő *paleo szex* arra utal, hogy az emberi szexualitás és párválasztás olyan evolúcióval kialakult pszichológiai algoritmusok alapján működik, amelyek megismerése és megértése teljesebbé teheti a párkapcsolati önismeretünket és személyes kapcsolatainkat.

És mit jelent az alcím?

Ennek a könyvnek az alcíme szerint – „*Kőkorszaki randi a technoszexuális űrkorban*” – űrkorszakban élünk. De mikor is kezdődhetett el az a korszak, amit űrkornak nevezünk? Talán még jóval azelőtt, mielőtt az ember az űrbe tette volna a lábát. Talán már Jules Verne (1828-1905), *Utazás a Holdba* (1865) című regényének megjelenésével, amellyel világszerte általánossá válhatott az a fantáziakép, hogy a technológiai fejlődés eredményeként kiléphetünk az űrbe és más égitesteken kalandozhatunk. Talán csak jóval később, amikor a tudományos-fantasztikus regények műfajának nagyjai, az orosz származású Isac Asimov (1920-1992), az amerikai Robert A. Heinlein (1902-1988) és az angol Arthur C. Clarke (1917-2008) sci-fi kötetei népszerűek lettek a XX. század derekán. De az is lehet, hogy csupán 1961. április 12. után, amikor is Jurij Alekszejevics Gagarin szovjet-orosz űrhajós (első emberként) 108 percig tartózkodott az űrben Vosztok-1 űrhajóján. Vagy talán még később, 1969. július 20-a után, amikor az amerikai Apollo-11 űrhajó Neil Armstronggal a fedélzetén elsőként landolt a Holdon a hidegháborús amerikai és szovjet-orosz űrfegyverkezési programok eredményeként. Egy

1. KIK VAGYUNK, HONNAN JÖTTÜNK, MERRE TARTUNK?

*„Minél messzebbre nézel hátra,
annál messzebbre látsz előre.”*

Winston Churchill

1874-1965.

A pszichológia olyan tudomány, amelynek az emberi működés (pl. érzelem, vágy, gondolkodás, viselkedés) tanulmányozása a missziója. Az egyik alapvető kérdése, hogy milyenek az emberek és mitől olyanok, amilyenek. Ennek a tudománynak már a kialakulásakor is egy olyan alapvető kettősséggel kellett szembenéznie, amely a mai napig is elkíséri a pszichológiát. A kutatók egy jelentős része ugyanis abból indul ki, hogy a környezeti hatások fontosságát kell hangsúlyozni azon folyamatok megértéséhez, amelyek bennünket emberré tesznek. A kutatók egy másik része viszont azt állítja, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni a veleszületett, öröklött jellemzőket, amikor arra vagyunk kíváncsiak, hogy miért érzünk, vágyunk, gondolkodunk és viselkedünk úgy, ahogy. Ez az alapvető szembenállás egészen termékeny tudományos vitákhoz is vezetett az elmúlt száz évben, ugyanakkor kialakult egy sajátos feszültség is. A hétköznapi emberek általában sokkal inkább hajlamosak környezeti hatásoknak tulajdonítani az emberi érzelmek, vágy, gondolkodás és viselkedés okait, mintsem öröklött tényezőknek. Azt is mondhatnánk, hogy a pszichológiában már a kezdetektől fogva létező társadalomtudományos gondolkodásmód felülkerekedett, mintegy felülírta a kezdeti fogva adott másik gondolkodásmódot, a természettudományost.

Mit gondolnak a viselkedésről a társadalomtudósok?

Mivel a pszichés működés társadalomtudományos elképzelései általánosan elterjedtek, ezek ismertetésével arról is képet kaphatunk, hogy

miként vélekedik társaink többsége az emberi viselkedésről a mindennapokban (Barkow, 2006). Az egyik tipikus társadalomtudományos alapfeltevés szerint az emberek egyfajta kivételnek számítanak az élővilágban. Ez azt jelenti, hogy bár számos társadalomtudós tisztában van azzal, hogy a természetben fellelhető különböző fajok viselkedése megmagyarázható biológiai törvényszerűségekkel (amelyeket például a zoológia, a viselkedésökológia, az etológia ír le), de azt tartják, hogy az ember kivételt jelent ez alól. Egyszerűen idegenkednek attól, hogy az emberi fajt is biológiai terminusokkal írják le és ilyen szempontból elemezzék (Ellis, 1996). A társadalomtudósok egy másik alapfeltevése szerint az evolúció megáll a nyaknál. Azok a társadalomtudósok, akik tagadják az emberi viselkedés és mentális működés háttérében meghúzódó biológiai hatásokat, egyúttal elismerik, hogy a szervezetünk kialakulásában a természetes és a szexuális szelekciós folyamatok vettek részt. A különböző testrészek hosszadalmas evolúcióját tehát el tudják képzelni, de azt feltételezik, hogy az agyunk és az elmének működése valamiféle kivételt képez ebben a folyamatban (Campbell, 1999).

Egy harmadik alapfeltevés szerint az emberi természet üres lapot (tabula rasát) jelent. Az előző feltevésből kiindulva számos társadalomtudós azt feltételezi, hogy az ember olyan elmével születik, amely tiszta, mint egy üres lap, azaz fajunk semmilyen korábbi tapasztalatát nem tartalmazza. Miközben elismerik, hogy például a kutyáknak van egyfajta veleszületett természete, amely meghatározó szerepet tölt be a viselkedésükben, függetlenül attól, hogy egy kutya hol él, vagy milyen egyéni tapasztalatokat szerzett élete során. És ugyanezt érvényesnek tartják a macskákra is, akik öröklött természettel rendelkeznek, amely az összes macskát egymáshoz hasonlóvá teszi, de különbözővé a kutyáktól. Az öröklött természet tehát az összes fajra jellemző lehet szerintük – kivéve az embert, aki inkább üres lapként jellemezhető (Pinker, 2002).

Egy negyedik társadalomtudományos alapfeltevés szerint az emberi viselkedés a környezeti hatások és a szocializáció terméke. Ez az elképzelés egyenesen következik az előzőből. Mivel nincsen öröklött emberi természet, ezért viselkedésünk oka a születés utáni tapasztalatokban keresendő. A mértékadó társadalomtudományi modell (Tooby és Cosmides, 1992) szerint ez egy életünk végéig tartó tanulási folyamaton

2. MIÉRT KÜLÖNBÖZŐK A NŐK ÉS A FÉRFIAK?

*„A nők nem olyanok, mint a férfiak,
teljesen másképp vannak felépítve,
másképp gondolkodnak és éreznek.
Soha ne próbáld megérteni őket, teljesen felesleges.
A férfiaknak nem kell megértenünk őket.
Alkalmazkodnunk kell hozzájuk.”*

*Alekszandra Marinyina
orosz író (1957-)*

Ebben a fejezetben alapvetően a nők és a férfiak közötti különbségről lesz szó. A nemek közötti eltérések kérdése persze nem újkeletű dolog, hiszen már nagyon régóta témája ez mind a tudományos vizsgálódásnak, mind a közbeszédnek. Arról van szó, hogy teljesen nyilvánvalóan különböznek egymástól a nők és a férfiak: különböző dolgokat akarnak, eltérő területeken teljesítenek jól, és persze különböző módon is viselkednek. Ezeket a különbségeket valójában mindenki ismeri, de az emberek többsége nincs tisztában azzal, hogy miért is van ez így. Vagy azt gondolhatják, hogy igen, de lehet, hogy tévednek.

A mértékadó társadalomtudományi modell (Tooby és Cosmides, 1992) uralkodó magyarázata szerint - amely a társadalomtudósok és a laikusok körében is igen általános és népszerű - a nemek szocializációja vezet a közöttük lévő eltéréshez. E magyarázat szerint a férfiak és a nők (és a fiúk és a lányok) eltérő módon gondolkodnak és viselkednek, mert kultúrájuk és társadalmuk eltérően szocializálta őket. Az előző fejezetben volt már szó arról, hogy a mértékadó társadalomtudományi modell szerint az emberi természet egy üres tábla. Eszerint a lányok és a fiúk születésükkor azonosak, néhány anatómiai különbséget leszámítva, de ezek az anatómiai különbségek nem terjednek ki az agyra. Születésük napja óta a fiúkkal és a lányokkal eltérően bánnak, és a fiúkat fiúnak szocializálják, a lányokat, pedig lányoknak. Például a fiúkat arra buzdítják, hogy agresszívek és erőszakosak legyenek (játék-teherautókat és játékfegyvereket adnak nekik), míg a lányokat gondoskodásra és ápo-

lásra tanítják (játékbabákat és játékkonyhát adnak nekik). Ez a nemek közötti szocializáció áthatja a kultúra és a társadalom minden szegletét (nemcsak a szülők, hanem az oktatási, vallási, politikai és gazdasági intézmények, valamint a média is ezeket a mintákat közvetíti). A nemi szocializációs hatások az egyén egész élete során folytatódnak és összeadódnak. Mire a lányok nővé, a fiúk férfivá válnak, eltérően gondolkodnak és viselkednek, mert a „társadalom” ezt várja el tőlük. Mivel szükségszerűen mindenki egy adott társadalomban él, amelyben nem tudja kikerülni ezeket a hatásokat, a nemek közötti eltérések fennmaradnak. A mértékadó társadalomtudományi modell azonban azt állítja, hogy ha a szülők és a „társadalom” egy nem-semleges, egyszerre nőies és férfias (androgün) szocializációt biztosít a gyermekek számára, akkor a fiúk és a lányok nem viselkednek eltérően. A nők és a férfiak azonosak lesznek a viselkedésük, megismerési folyamataik (pl. gondolkodás, emlékezet, figyelem), értékeik és preferenciák tekintetében. Ezt a nézőpontot érdemes kritikusan szemlélni, mert a jelenleg rendelkezésre álló tudományos bizonyítékok erősen megkérdőjelezzik ezeknek az állításoknak a hitelességét (Halpern, 2012; Mealy, 2000).

A Cambridge-i Egyetem pszichológusa, Simon Baron-Cohen és munkatársai (Jennifer Connellan és a magyar Bárti Anna) egy alaposan megtervezett kísérletet végeztek egynapos csecsemőkkel (Connellan és mtsai., 2000). Az eljárásba 102 újszülöttet vontak be (44 fiú és 58 lány), akiknek a neme a kutatás utolsó szakaszáig rejtve volt a kutatók előtt, nehogy akaratlanul is befolyásolják ezzel a tudással a kutatás kimeneteletét. A kisbabáknak egyidejűleg bemutattak egy képet egy női arcra és egy mechanikus mobilról (olyan mobilról van szó, amelyet a babák ágya fölé szoktak akasztani). A babák reakciójáról videofelvételeket készítettek, hogy megbizonyosodjanak arról, melyik tárgyra fordítottak nagyobb figyelmet. Elemzésük azt mutatta, hogy a fiúk többsége inkább a mechanikus mobilt nézete, és a fiúk átlagosan hosszabb ideig nézték a mobilt, mint az arcot. Ezzel szemben a lányok többsége inkább az emberi arcot nézte, és a lányok átlagosan hosszabb ideig nézték az arcot, mint a mechanikus szerkezetet. Mindenki tudja, hogy a fiúk és a férfiak általában nagyobb érdeklődést mutatnak a gépek és más mechanikus tárgyak iránt, mint az ellenkező neműek, a lányok és a nők pedig inkább

3. MIRE VÁGYNAK A NŐK?

*„Az ember arra éhes,
hogy úgy szeressék, ahogyan van.”*

*Polcz Alaine
magyar pszichológus,
író (1922-2007)*

Azok a preferenciák, amelyek a hosszú távú vagy a rövid távú párválasztási stratégiák végrehajtására ösztönöznek bennünket, nemenként eltérő módon különböznek egymástól. Ez azt jelenti, hogy a nők és a férfiak másra vágnak mind a hosszú távú, mind a rövid távú kapcsolataikban. A férfiak, amikor rövid- távra választanak, szeretnének könnyen és egyszerűen olyan partnert találni, aki szexuálisan hozzáférhető, és viszonylag alacsonyra teszik a mércét, hogy minél több szexpartnert szerezzenek. Ezzel szemben a nők viszonylag válogatósak még a rövid távú párválasztáskor is, és elsősorban olyan férfira vágnak, akik képesek olyan jelzéseket mutatni, amely szerint „jó génjei” vannak. Amikor a férfiak hosszú távú kapcsolatra választanak párt, kifejezetten fontosnak tartják a nők termékenységgel kapcsolatos jelzéseit, például a fiatalságot és a fizikai vonzerőt (szépséget). A nők által vágyott tulajdonságok ezzel szemben a partner olyan jellemzői, amely megmutatja, hogy képes erőforrásokat megszerezni és a hajlandóság, hogy megossa azt a nővel és közös utódaival.

Mire vágnak a nők a hosszú távú kapcsolatban?

Az evolúciós pszichológusok abból indulnak ki, hogy a nők rendelkeznek egy kifejezetten hosszú távú párkapcsolati preferenciával, amely a férfiak azon képességére és hajlandóságára irányul, hogy erőforrásokat fordítson a nőre és az utódaikra (Ellis, 1992). Erről a képességről és hajlandóságról árulkodó jelzés lehet a férfi státusa és presztízse. Ez társadalomtól függően sokféle formát ölthet. Jelenthet vadászati képes-

ségeket, fizikai erőt vagy más, helyileg releváns tulajdonságokat: ambíciót és elkötelezettséget a munkavégzésben, intelligenciát és társadalmi dominanciát, valamint kissé idősebb életkort. Különböző kutatási eredmények sokasága árulkodik arról, hogy a nők milyen hosszú távú párkapcsolat iránti preferenciákkal és adaptációkkal rendelkeznek. Ilyenek az önkítöltős kérdőívekkel nyert adatok, amelyek bemutatják a nők párkapcsolati preferenciáit, a kísérletileg manipulált helyzetekre adott viselkedéses reakciók, a kulturális lenyomatok (mesék, mítoszok), az iparosodás előtti kultúrákból származó etnográfiai bizonyítékok, a tényleges párválasztás vizsgálata, valamint a párválasztás következményei, és a férfiak udvarlásának hatékonysága, illetve a kapcsolódó termékenység eredmények bizonyítékai.

Mit mondanak a kérdőíves kutatások?

Az egyik módja annak, hogy felmérjük, rendelkeznek-e a nők olyan hosszú távú preferenciával, amely a férfiak erőforrás felhalmozó képességeire és azok megosztási hajlandóságára vonatkozik, hogy megkérdezzük az embereket, fontosnak tartják-e ezeket a tulajdonságokat a hosszú távú párkapcsolati partnerben (osztályozás, rangsorolás vagy jelölés révén), majd összehasonlítjuk a nők és a férfiak válaszait. Ennek során a pszichológusok tipikusan a Cohen-féle d statisztikai próba segítségével értékelik a nemi különbségek mértékét, ahol a megfigyelt $d \pm 0,20$ tekinthető enyhe nemi különbségnek, $\pm 0,50$ egy mérsékelt nemi különbség, és $\pm 0,80$ erős nemek közötti különbség (Cohen, 1988). A negatív d érték általában azt mutatja, hogy a nők egy adott preferenciánál magasabb pontszámot adnak, mint a férfiak, míg a pozitív értékek azt mutatják, hogy a férfiak pontszáma a magasabb.

Az elsők között David Buss és Michael Barnes (1986) vizsgálták, hogy vajon a nők hajlamosabbak-e arra (mint a férfiak), hogy előnyben részesítik azokat a jelzéseket a párválasztás során, amelyek a férfiak erőforrás-megszerző képességére és megosztási hajlandóságára utalnak. Megállapították, hogy a nők a férfiakhoz képest jobban kedvelik azokat a hosszú távú partnereket, akik jó kereseti képességgel rendelkeznek (erős nemek közötti különbség, $d = -0,82$), vagy felsőfokú végzettségű-

4. MIRE VÁGYNAK A FÉRFIAK?

*„Nem kisseretek egy asszonyból,
hanem beleszeretek egy másikba.”*

*Reviczky Gábor
magyar színművész (1949-)*

A szexuálisan szaporodó fajok hímjei és nőstényei általában különböznek az életképes utódok létrehozásához minimálisan szükséges szülői ráfordítás mértékét illetően. A legtöbb állatfaj esetében a nőstények több energiát fektetnek az utódokba, mint a hímek, bár nem mindig ez a helyzet (pl. a csikóhal, a Hippocampus esetében). Robert Trivers (1972) az elsők között volt, aki rámutatott, hogy az egyik nem utódokba való intenzívebb energiabefektetése alapvető hatást gyakorolhat a faj hímjeinek és nőstényeinek párválasztási pszichológiai működésére. Például azoknál a fajoknál, amelyek szülői ráfordításában megfigyelhető nemi különbségek vannak, a szaporodásba kevesebbet befektető nem (ezek többnyire a hímek) szinte mindig kevésbé szelektív párválasztási preferenciákkal rendelkezik (azaz kevésbé válogatós), és kevésbé visszafogott a párválasztásában, mint a több befektetést mutató nem (általában a nőstények).

Mire vágnak a férfiak a hosszú távú kapcsolatban?

Az ember esetében úgy tűnik, hogy a hosszú távú párkapcsolat (pl. házasság) szinte egyetemesen jellemző az emberi kultúrára. A közösség előtt kihirdetett, kölcsönösen vállalt összetartozás egyértelmű adaptív előnyökkel jár mindkét nem számára. A nők, azaz a nagyobb szaporodási befektetést mutató nem számára abban az értelemben, hogy ezzel stratégiai partnert szereznek reprodukív erőfeszítéseik megvalósításához (Schmitt, 2005a). A házassági kapcsolatban való részvétel több szempontól is gyümölcsöző lehetőség a férfiak számára. Egyrészt a folyamatos jelenlét miatt apasági bizonyosságot nyerhetnek az általuk nevelt utódok származását illetően. Másrészt közvetlen szülői ráfordítást nyújthatnak utódaiknak, ami

az anyagi támogatás mellett bizonyos készségek és jártasságok személyes átadását jelenti. Harmadrészt pedig társadalmi státusuk megerősítésére is lehetőség nyílik feleségük férfitársain keresztül, a férfiszövetségek számának növelésével (lásd Buss, 2008). Az emberi gyermek extrém mértékű éretlensége (más fajok utódaival összehasonlítva) azt jelenti, hogy a kétszülős gondozás (a hosszú távú párkapcsolat) elengedhetetlenül fontos lehetett a történelem előtti időkben a férfiak személyes reprodukív sikere szempontjából. Más szavakkal: az a férfi, aki nem tudott vagy akart elköteleződni a gyermeknevelésben, nem lehetett biztos benne, hogy hagyott-e maga után túlélő és szaporodni képes utódokat.

Mivel a férfiak párválasztási pszichológiai működése minden bizonnyal alkalmas a hosszú távú párkapcsolatra, ezért a férfiak rendelkeznek az elkötelezett, hosszú távú partner kiválasztását segítő vágygal és preferenciával. A szexuális stratégiák elmélete (Buss és Schmitt, 1993) szerint az ősi férfiak olyan preferenciákkal rendelkeztek, amelyek segítettek felmérni a potenciális partner fiatalságát, egészségi állapotát és genetikai minőségét. Ugyanis ezek a mutatók jelezték megbízhatóan a nők termékenységi állapotát (a fogamzás aktuális esélyeit) és potenciális reprodukív értéket (egy nő jövőbeli gyermekeinek lehetséges számát). Így várható, hogy a férfiak evolúciós szempontból olyan fizikai tulajdonságokra vágnak a partnerben, amelyek utalnak a nő viszonylag fiatal életkorára. Például ilyenek a neoteniás (fiatalos) arc, a telt ajkak, a tiszta és ragyogó bőr, a nagy szem, a kicsi áll, a csillogó és hosszú haj, a jó izomtónus (Sugiyama, 2005). Illetve általában a termékenységgel összefüggő magas ösztrogén szintre utaló fizikai tulajdonságok, mint a nőies arcvonások és testi jellemzők. Ilyenek például a magas hang, az alacsony (0,7) derék-csípő arány, a kisebb lábfej, a hosszú láb. Valamint a szervezet alacsony genetikai mutációs terhelésének jelzésével összefüggő fizikai jellemzők (pl. arc- és testi szimmetria). A fizikai vonzerő felmérésére irányuló preferenciák mellett várható, hogy a férfiak a potenciális partner olyan tulajdonságára is érzékenyek, amely jelzi, hogy egy nő nem lesz hűtlen hosszú távú párkapcsolatban (ez veszélyezteti az apasági bizonyosságot), és jó szülői képességekkel rendelkezik, valamint a férfivel összepasszoló személyiségjegyei vannak (Buss és Schmitt, 1993).

5. MIÉRT SZEBBEK A NŐK A FÉRFIAKNÁL?

*„A nőnek jobb, ha szép, mint ha okos,
mert egy férfinak még mindig
könnyebb nézelődni, mint gondolkodni.”*

Grafiti

A köznapi nyelvben jellemzően a nők a „szebbik” nem, de vajon mi lehet ennek a valóságalapja, vajon tényleg szebbek a nők, mint a férfiak? Hiszen az állatvilágban általában a hímek rendelkeznek feltűnő ornamentikával: színpompás tollazattal, tarajjal, sörénnyel vagy messziről is felismerhető nászénekekkel, madárdallal, brekegéssel, szarvasbögéssel, amelyek mind kifejezetten vonzók a nőtények számára, akik sokkal kevésbé díszesek a hímekhez képest. Az evolúciós pszichológiai válasz az lehetne erre a felvetésre, hogy míg az állatvilágban általában a nőtény választ a hímek közül, amelyek megpróbálják felhívni magukra a nőtények figyelmét díszes megjelenésükkel, viselkedésükkel, amelyek mind a jó géneket és/vagy a jó apai ráfordítási képességeket reklámozzák, addig az ember esetében kölcsönös választás történik. A férfi is választja a nőt és a nő is a férfit. Ezért mindkét nem rendelkezik olyan (saját nemére jellemző) vonásokkal, amelyek vonzóak az ellenkező neműeknek. Azaz, a nők és a férfiak egyformán lehetnek szépek. Az evolúciós logika szerint azonban ez még sincs így teljesen. Hiszen az előző két fejezetben láthattuk, hogy a vonzerő egészen máshogy esik latba, amikor a nők párválasztási szempontjairól beszélünk, és egészen máshogy, amikor a férfiak nézőpontjából. Ebben a fejezetben olyan kutatásokat mutatunk be, amelyek a vonzerőnek a párválasztásban betöltött szerepére fókuszálnak.

Szőke vagy barna?

Számos tanulmány mutat rá arra, hogy az európai fehér (kaukázusi) népesség körében a szőke hajú nőket jóval vonzóbbnak tartják, mint a barnákat. Nem valószínű, hogy a szőke hajú emberek számát jelentősen

növelte volna a természetes szelekció, hiszen a populációtól való színzet-beli eltérés nem adaptív, például azért sem, mert az ilyen egyed könnyebben felhívja magára a ragadozó figyelmét. Ezért minden bizonnyal a szexuális szelekció a felelős a szőke haj preferenciájának kialakulásáért. Az egyes fajoknál a kültakaró színezettségében való nemi eltérés mindig összefügg a szexuális partnerért való erőteljes versengéssel, tehát ez a különleges, feltűnő jelzés nem csak az emberre jellemző. Ebben az értelemben a ritka hajszín hozzájárul az egyedi, megkülönböztető jellegű kinézethez, amely segítségével könnyebben találhatunk partnert, illetve a lehetséges partnerek figyelmét nagyobb valószínűséggel tudjuk megragadni.

Viren Swami és Seishin Barrett (2011) (University of Westminster) felvetették, hogy a vonzerővel kapcsolatos vizsgálatok szokásos módszerre befolyással lehet az eredményekre és nem biztos, hogy a valós életben is hasonló eredményeket kapnánk. A testi vonzerővel kapcsolatos kutatásokban általában egy képen (monitoron) látható arcot vagy alakot kell megítélni a résztvevőnek és egy skála segítségével válaszolni bizonyos kérdésekre (pl.: mennyire vonzó a képen látható arc vagy test). A kutatók egy valós élethelyzethez közelebbi és egy klasszikus képválasztós módszer összehasonlításával kerestek választ arra a kérdésre, hogy vajon a férfiak a szőke vagy a barna hajú nőket preferálják-e.

Az első vizsgálatához valós élethelyzetben gyűjtöttek adatokat, amelyben szükségük volt egy beavatott személyre. Felkértek egy átlagos vonzerejű és megjelenésű egyetemista lányt (a kutatásokra önként jelentkezők közül), akinek eredetileg barna hajszíne volt, de alapvetően világos bőre, amely a szőke hajtól sem üt el. A haja hátközépig érő hosszú, egyenes szálú volt. Mivel az eljárásban három hajszínt alkalmaztak (barna, szőke és vörös), kéthetes intervallumban különböző színűre festették a haját egy fodrásszal. A beavatott személy minden alkalommal ugyanazt a ruhát és cipőt viselte. Kiválasztottak 3 éjszakai bárt, amelyekben egy öthetes időszakon belül 9 alkalommal folytattak adatgyűjtést. Az első 3 alkalommal barnán, majd szőkén, végül vörösén jelent meg a lány a szórakozóhelyeken. Minden alkalommal az volt a feladata, hogy üljön le a bárban és a tekintetét a táncparkettre irányítsa, de ne nézzen közvetlenül egy férfi szemébe sem. Két független megfigyelő, akik nem messze

6. MIÉRT NEM JÁTÉKSZER A NŐI MELL?

*„Az embernek két nagy tévedése van.
Az egyik: hogy valóságnak tartja azt, ami nem az.
A másik: hogy nem tartja valóságnak azt, ami az.”*

*Tendzin Gjaco
a jelenlegi dalai láma (1935-)*

Amikor 7-8. osztályos voltam, egyik biológia órán a tanárnő szóba hozta az ember szexuális anatómiáját, és néhány sarkos kijelentést fogalmazott meg, amellyel azt is érzékeltette, hogy nem vár kérdéseket és vitát a témában. Az egyik ilyen határozott állítása az volt, hogy „a női mell nem játékszer”, azaz nem arra való, hogy azt tapogassák, mert a női mell feladata az utódok táplálása. Bennem (és számos társamban) persze azonnal tucatnyi kérdés és lehetséges cáfolat merült fel ezzel az állítással kapcsolatban, de mivel akkor nem lehetett beszélgetni a téma szakavatott képviselőjével (a biológia tanárnővel), ezért tudományos kíváncsiságomat könyvek és cikkek olvasásával próbáltam kielégíteni. Ezért valójában hálás vagyok a tanárnő elzárkózó viselkedéséért, mert többek között ez sarkallott az emberi szexualitással kapcsolatos további tájékozódásra, kérdésfeltevésre, tanulásra. Ezért arra biztatom az olvasót is, hogy soha ne elégedjen meg a rendelkezésre álló magyarázatokkal (akár azokkal sem, amelyekkel ebben a könyvben találkozhat), hanem bátran induljon tovább a tudományos megismerés útján.

Mit jelez a női mell?

A női mell kialakulásával kapcsolatosan számos kérdés fogalmazódott meg az evolúciós kutatókban az elmúlt évtizedekben. A legnépszerűbb kérdés, hogy egyáltalán mi az értelme a férfiakhoz képest nagyobb mellnek, hiszen a tejtermelés mennyisége nem függ össze a szülés előtti mellmérettel. Egy viszonylag kisebb mellű nő éppolyan jó szoptatási képességek birtokában lehet, mint nagyobb mellű társa. Ha a női mellet, mint szexuális jelzést vizsgáljuk (azon az alapon, hogy a férfiak számára

kifejezetten vonzó), és mint másodlagos nemi jelleg összefüggésben van a szervezetben mérhető nemi hormonok szintjével, akkor az a kérdés is fontos, hogy pontosan mit jelezhet a mell a férfiaknak és miért van a mell méretében és formájában olyan nagy egyéni különbség (változathatóság) a nők között.

A korábban olvashattunk arról, hogy az evolúciós kutatók elképzelései szerint a női mell és az alacsony derék-csípő arány hogyan válhatott a női szépség egyik fontos mutatójává a történelem előtti időkben, és miért lehet még ma is hatással a férfiak szépség-észlelésére. Ebben a részben egy olyan tanulmányt mutatunk be, amely valószínűleg elsőként tárta fel, hogy a nyugati kultúrákban vonzónak tartott női testalak fent említett két paramétere (a karcsúság és a nagy mell) miként jelezhetette a jó genetikai minőséget a szépséggel összefüggő ítéletek kialakulása folyamán.

Grazyna Jasienska és mtsai. (2004), a Krakowi Egyetem kutatói, azt találták egy Lengyelországban végzett vizsgálat során, hogy a női testalak vonzónak tartott jellemzőinek egy sajátos keveréke (karcsú derék és nagy mell) magasabb szaporodási képességeket jelez előre, mint ugyanezeknek a testi jellegzetességeknek egyéb kombinációja (karcsú derék és kisebb mell, vagy teltebb derék akár kisebb, akár nagyobb mellrel együtt). A vizsgálatban 119 nő vett részt, akik 24 és 37 év közöttiek voltak, nem szedtek hormonális fogamzásgátlókat, a havi ciklusuk normál periodicitású volt, és sem terhesség, sem szoptatás nem volt hatással hormonális státuszukra. A résztvevőktől a menstruációs ciklus különböző napjain nyálmintákat vettek, amelyből a nemi hormon, 17- β -ösztradiol (E2) és progeszteron (P), koncentrációját mérték. A kutatók a mellméretet a mellkas centiméterben mért körfogatának és a mell szintén centiméterben mért körfogatának arányából számolták ki, míg a karcsúság mérésére a már említett derék-csípő arány szolgált.

A kutatók arra a megállításra jutottak, hogy a karcsúbb és a nagyobb mellű nőknél 26%-kal magasabb ösztradiol szint mérhető, mint a kisebb mellűeknél, függetlenül azok derék-csípő arányától, és ez a különbség a ciklus középső időszakában, amikor a fogamzás valószínűsége a legnagyobb, még ennél is magasabb volt (37%). Azok az ősi férfiak, akik érzékenyek voltak a női test termékenységének ilyen típusú jelzé-

7. HOGYAN TALÁLJA MEG A ZSÁK A FOLTJÁT?

*„Ádám találta ki a házasságot, a szabadalmat
azonban Éva szerezte meg a találmányra.”*

Charlie Chaplin

angol színész, filmrendező (1889-1977)

Az emberi társas viselkedésformák talán egyik legizgalmasabb kérdése, hogy miként találnak egymásra a nők és férfiak akár rövid, akár hosszú távú párkapcsolatra. Az állatvilág fajainak párválasztásához képest, ahol nőtények és hímek egymásra találását jól körül írható viselkedésformák rögzítik, az embernél egészen bonyolult, mondhatni precíziós biopszichoszociális működésről van szó. Egyaránt fontos szerepet játszik a pótválasztásunkban a gyermekkori tapasztalat, a személyiségünk, a szokások és normák rendszere és persze az elérhető partnerek száma és minősége is. Ebben a fejezetben elsősorban a párválasztás témájával foglalkozó kutatásokat mutatunk be.

Kivel és mikor flörtölnek a nők?

Míg az emlősállatoknál a párzási időszak tipikusan a nőtény peteérése (ösztrusz) köré szerveződik, addig a *Homo sapiens* szexuális aktivitása független a nők peteérésének (ovulációjának) időszakától. Az állatvilágban ezt a szaporodás szempontjából kitüntetett időszakot, amikor a nőtények fogékonyak a hímek közeledésére, a nőtények egyértelmű vizuális és kémiai/szaglási jelekkel hirdetik társaik felé. Több evolúciós elméletalkotó is egyetért abban, hogy fajunknál a nők peteérésének nyilvánvaló jelei azért „tűntek el” (rejtett ovuláció elmélete) a törzsfajlódás során, mert ez fontos párkapcsolati célokat szolgált. A kutatók szerint ugyanis a nők azzal az evolúciós trükkel, hogy elrejtették peteérésük egyértelmű jeleit, valójában azt érték el, hogy partnerük saját apaságának biztosítása érdekében minél több időt töltsön asszonya mellett. Hiszen az ősi férfi ezzel a „házas” visel-

kedéssel tudta biztosítani, hogy apai szülői ráfordítását ne egy másik férfi utódaira pazarolja.

Ugyanakkor napjainkban egyre több kutatás mutatja be, hogy a nők peteérésének mégis mérhető hatása van a férfiak (és a nők) párválasztási viselkedésére. Természetesen olyan hatásról van szó, amelyet nem tudatosan élnek meg az emberek. Leginkább azt mondhatnánk, hogy ingerküszöb alatti ingerek ezek. Például egy szellemes vizsgálatból kiderült, hogy a férfiak negyvenkilenc százalékkal több pénzt adtak azoknak a sztriptíz táncosnőknek (egy éjszakai klubban), akik éppen peteérésük időszakában voltak, mint azoknak, akik nem voltak termékeny periódusban. Tehát a női termékenység jelzései mégis eljutnak valahogy a férfiakhoz, amit a címzettek vonzónak találnak és reagálnak is ezekre a szignálokra. Manapság inkább az érdekli a kutatókat, hogy ez miként történik.

Cantú és munkatársai (2014) azt feltételezték, hogy a nők havi ciklusuk termékeny időszakában azokkal a férfikkal hajlamosabbak flörtölni, akik a jó genetikai minőség jelzését mutatják a viselkedésükben (társas dominanciát, magabiztosságot, karizmát), és nem a jó apai minőség jelzését mutató férfikkal (akik gondoskodók, családközpontúak, megbízhatók). A kutatásban 31 normál havi ciklusú egyetemi hallgató vett részt (átlag életkoruk 20,3 év), akik nem szedtek hormon tartalmú fogamzásgátlót vagy gyógyszert. A vizsgálatot kétszer végezték el: a havi ciklus egy magas termékenységű, és egy alacsony termékenységű napján. A résztvevők abban a hiszemben mentek be az egyetemi laboratóriumba, hogy videón beszélgetnek egy másik helyiségben lévő két férfivel, akik egypetéjű ikrek, de valójában egy profi színész jelenítette meg a két férfi karaktert, amit előre felvettek videóra. Amikor a férfi a „szexi pasas” figuráját alakította, úgy jelent meg, mint független, karizmatikus, domináns és magabiztos egyén, aki ugyanakkor megbízhatatlan és nem vágyik elköteleződésre. Amikor az „ikerpár” másik felét alakította a színész, a „jó apuka” figuráját, akkor viszont gondoskodó, családközpontú és megbízható egyénként jelent meg, aki elköteleződésre vágyik, ugyanakkor cseppet sem domináns, nem magabiztos és nem karizmatikus. A nőknek minden „beszélgetés” után egy kérdőíven meg kellett ítélniük, hogy mennyire tartják vonzónak az adott férfit rövid távú és hosz-

8. MIÉRT LÉPNEK FÉLRE AZ EMBEREK?

*„Gyönyörű gyerekeim vannak.
Hál` Istennek a feleségem megcsalt.”*

*Woody Allen
amerikai színész, filmrendező (1935-)*

Ha valaki megtalálja és megszerzi magának azt az ideális partnert, aki minden szempontból kielégítő számára, akkor a párkapcsolatok pszichológiai kihívásai még nem értek a végére, hiszen elképzelhető, hogy ez a partner mások érdeklődését is felkelti. Ezért a pármegtartás kérdése legalább olyan fontos kritériuma a sikeres párkapcsolati működésnek, mint az előbb említettek. A hűtlenség (és a vele együtt járó féltékenység) minden emberi társadalomban ismert jelenség, és pszichológiai kutatások ezreit implikálta az elmúlt évtizedekben. Ebben a fejezetben a legérdekesebbekről lesz szó.

**Miért találjunk saját partnert,
ha elvehetjük másét is?**

Mit jelent elhalászni más partnerét? Amikor valaki egy olyan személylyel kezd szexuális és/vagy érzelmi kapcsolatot, akiről tudja, hogy az illető egy másik ember kizárólagos partnere. Ilyenkor valójában elhalássza a másik partnerét annak orra elől. A pszichológusok már rengetegszer leírták, hogy ez a fajta kapcsolat elég gyakori lehetett az evolúciós történetünk során (talán elég, ha a tízparancsot „Ne kívánd felebarátod feleségét!”, vagy „Ne törj házasságot!” parancsaira gondolunk), azonban viszonylag keveset tudunk az ilyen kapcsolatok minőségéről. Ebben a részben éppen egy ilyen kutatásról lesz szó. Charlene F. Belu és Lucia F. O’Sullivan, a kanadai New Brunswick Egyetem Pszichológia Tanszékének kutatói ugyanis arra voltak kíváncsiak, hogy milyen a párkapcsolat minősége az elhalászáson alapuló viszonyokban, szemben az olyan kapcsolatokkal, amelyek nem más partnerének elcsaklítására épülnek.

A kulturális monogámia (egy adott kultúra normái, erkölcsi és törvényei a monogám párkapcsolatok iránt) az érzelmi elköteleződésen alapuló partnerkapcsolatok általános formája, amelyben a hűtlenség általában elfogadhatatlan. Ugyanakkor a hűtlenség is eléggé általános jelenség, amelynek gyakoriságát a különböző vizsgálatokban 24%-74%-ig mérték. A partner elhalászása egy Észak-Amerikai összehasonlító vizsgálat szerint szintén eléggé általános jelenség. A válaszadók többsége megpróbálta már elhalászni valaki más partnerét, hogy rövid távú kapcsolatot alakítson ki vele (85%). De azok is többségben voltak (78%), akik hosszú távra akarták elhalászni valaki más partnerét. Ezzel összhangban a megkérdezettek 75%-a, illetve 73%-a tapasztalta, hogy a partnerét hosszú távra, illetve rövid távra megpróbálta elhalászni valaki az orra elől. Természetesen nem csupán a próbálkozásokat mérték ebben a vizsgálatban, hanem a sikeres akciókat is. Az eredmények szerint ugyanis a férfiak 52-63%-a, a nők 42-47%-a arról számolt be, hogy a partner elhalászása legalább egyszer sikeres volt.

De térjünk vissza a cikkhez, amely az elhalászáson alapuló kapcsolatok belső világát vizsgálja! Belu és O'Sullivan (2018) kutatásában 675 heteroszexuális ember vett részt (55% nő, átlagéletkor= 31,3 év±4,23 év), akiket egy névtelen, online tanulmány keretében toboroztak és egy kérdőívcsomagot kellett kitölteniük. Ebben felmérték a résztvevők párkapcsolati történetét, a hűtlenséggel és a más partnerének elhalászásával kapcsolatos tapasztalataikat. A kutatók pontosan meghatározták, hogy mit is jelent elhalászni más partnerét, és felmérték, hogy a résztvevők között ki az, aki aktuális kapcsolatában elhalászta más korábbi partnerét, ki az, akit jelenlegi partnere elhalászott korábbi partnerétől. Ezzel a következő négy kategóriába tudták sorolni a résztvevőket: elhalászók, elhalászottak, kölcsönösen elhalászottak, és nem elhalászók. Emellett felmérték még a résztvevők jelenlegi párkapcsolati elégedettségét, szexuális elégedettségét, párkapcsolati elköteleződését, valamint féltékenységét.

A kutatók az elhalászáson alapuló kapcsolatokban majdnem az összes vizsgált dimenzióban alacsonyabb értékeket mértek, mint azokban a kapcsolatokban, amelyek nem partner-elhalászásra épültek. Ez azt jelenti, hogy az elhalászás-jellegű viszonyokban alacsonyabb párkap-

9. MINDENKI MÁSKÉPP SZEDEL?

„A fizika olyan, mint a szex. Időnként van valami haszna is, de nem ezért csináljuk.”

*Richard Feynman
amerikai fizikus (1918-1988)*

Az ember szex iránti fogékonyságának funkciója összetett. Egyrészt, azért szexelünk, mert élvezetes dolog ezt tenni. Másrészt, a szexuális kielégülésnek van egy markáns feszültségcsökkentő, sőt fájdalomcsillapító hatása is (vigyázat: fejfájás ellen nem jó!). Harmadrészt, a jó szex fokozza a párkapcsolati intimitást és az összetartozás érzését – és még hosszan sorolhatnánk azokat a pozitív (és persze negatív) okokat, amelyek miatt az emberek évezredek óta keresik a lehetőséget az egymással való szexuális érintkezésre. És bár a szexualitásunknak erőteljes biológiai (hormonális, idegéletani) beágyazottsága van, vitathatatlan, hogy markáns társas következménye is van annak, hogy ki, kivel, hol, mikor, milyen körülmények között, hogyan és hányszor szexel. Ennek a kötetnek a 3. és 4. fejezetében olvashattunk arról, hogy az emberi szexuális érintkezés lehetősége milyen gazdag problematikát vet fel, még akkor is, ha csupán két nem (nők és férfiak), és két alapvető párkapcsolati kontextus (hosszú távú és rövid távú párkapcsolat) mentén szemléljük azt. Az evolúció során mind a rövid távú, mind a hosszú távú párkapcsolatok megjelentek, mert a környezet változásaihoz való alkalmazkodás különböző lehetőségeit jelentették. Ha az ősidőkben valaki elveszítette hosszú távú partnerét, mert az illető elhagyta, meghalt, vagy egyszerűen csak eltűnt, és ő ott maradt néhány kisgyerekekkel, akiknek a túlélése csak az ő, a szülő rugalmasságán múlt, akkor abban a helyzetben lehet, hogy a párkapcsolati stratégia váltása (akár a rövid távú kapcsolati nyitottság növelése) lehetett az életmentő. Vagy éppen fordítva, a korábbi rövid távú stratégia helyett a hosszú távú elköteleződés fokozása. Nagy kérdés, hogy a jelenlegi, modern technológiákkal színesített párkeresési szokások vajon inkább a hosszú távú, vagy inkább a rövid távú párkapcsolatok kialakulásának kedveznek-e inkább. Ebben a fejezetben többek között erről lesz szó.

Love me Tinder

Ha valaki kizárólag a hosszú távú kapcsolatok iránt érdeklődik, lehet, hogy nem is hallott az okostelefonokra fejlesztett népszerű randi-alkalmazásról, a Tinderről, amelynek lényege, hogy kiválaszthatjuk a szimpatikus „partnerjelölt” profilképét (a kijelzőn balra húzva a nem tetsző, jobbra a vonzó képet). Ha ily módon egyezés jön létre, vagyis mindketten „megjelölik” a másikat, egy lépéssel közelebb kerülnek a személyes találkozáshoz, ugyanis megismerhetik egymás Facebook-profilját, és elkezdhetnek beszélgetni a virtuális térben. Bár a randi-alkalmazások segíthetnek, hogy hatékonyabban találjunk partnert – ám úgy tűnik, nem feltétlenül leszünk velük sikeresebbek, ha hosszú távú kapcsolatra vágyunk.

Nemi különbségek Egy a Facebook-profilok elemzésével foglalkozó friss kutatás rámutat, hogy a közösségi oldalon való bemutatkozásban szignifikáns nemi különbségek vannak (Miklousic, Karabegović, & Puljić, 2017). A férfiak előszeretettel használják a vagyon-, az ambíció és a társadalmi státusz jelzéseit, míg a nők inkább a fizikai megjelenés és a fiatalság szignáljait helyezik előtérbe. – ezek a vonások pedig a rövid távú párkapcsolati minőség egyetemes jelzései között található. Úgy tűnik tehát, hogy a virtuális énmegjelenítés, vagyis a közösségi oldal profilja kiváló platformként működik a párkeresésben. Talán ennek is köszönhető a Tinder robbanásszerű népszerűsége a felhasználók körében, akik naponta több mint 450 millió profilt értékelnek. Egy belga kutatásban (Timmermans & Courtois, 2018) több mint ezer Tinder-felhasználót kérdeztek, s meglepő módon azt találták, hogy a keresés intenzitásának növelése nem fokozza a találati arányt. A nők több egyezésről számoltak be, mint a férfiak, ami arra utalhat, hogy kevésbé tartják fontosnak a lehetséges partner kinézetét. A megkérdezettek majdnem fele offline is találkozott a kiszemelt partnerrel, ezek egyharmadánál alkalmi szex lett a személyes találkozásból, negyedüknél pedig elkötelezett kapcsolat.

Mit ígér a Tinder? Azt állítja magáról, hogy „tudományos alapú”, gyors és hatékony online párkapcsolati illeszkedést segítő rendszer (Chamorro-Premuzic, 2014). A félig publikus profilok miatt lehetősé-

10. MIÉRT FONTOSABB A CSALÁD MINDENNÉL?

*„Ha tudnám is, hogy holnap elpusztul a világ, még
akkor is ültetnék egy almafát.”*

*Martin Luther
német lelkész (1483-1546)*

Az emberi csecsemő egy olyan különleges teremtmény az univerzumban, amelyhez fogható nem sok van. Magatehetetlen, sem akaratlagos mozgásra, sem beszédre nem képes, de még táplálkozni sem tud egyedül. Kiszolgáltatottsága megindító és heves gondoskodási érzést vált ki belőlünk (nőkből és férfiakból egyaránt, de persze inkább a nőkből), különösen, ha a saját gyerekünkről van szó. Az, amilyen egy kisbaba, egyszerre oka és következménye az emberi szexualitásnak. A babáknak nemcsak a teste (izomzata, csontozata, emésztő rendszere stb.) éretlen, hanem az idegrendszere is meglehetősen kialakulatlan. Az a csodálatos idegrendszer, amely később, felnőtt korban feltalálja, megtervezi és megvalósítja a jövőbe vezető technológiai találmányokat. De a babák éretlen idegrendszere még sok-sok évi gondoskodást, törődést és szénhidrátot igényel ahhoz, hogy teljes pompájában tündököljön. Ehhez pedig szükség van a kétszülős gondoskodásra, hiszen a nők számos önálló életvezetési funkciója csökken a babagondozás és szoptatás energiaigényes időszakai alatt. Vajon világra jöhetnének-e a babák nagyobb, érettebb aggyal (idegrendszerrel) és érettebb, önállóbb testtel is? Ha nagyobb lenne a szülőcsatorna, azaz a nőknek szélesebb lenne a csípője, akkor talán igen. De az elmúlt néhány millió évben ez a konstelláció volt a legnyerőbb: éretlenebb a baba, viszont hosszabb az utódgondozás. Tehát úgy tűnik, a hosszú távú párkapcsolatok iránti preferenciánk fajunk túlélésének egyik fontos építőköve. Vajon milyen pszichológiai működés jellemző ezekre a hosszú távú viszonyokra? Hogyan részesítette előnyben az evolúció a hosszú távú érzelmi elköteleződést bizonyos körülmények között, a rövid távú alkalmi kapcsolatok iránti nyitottsághoz képest? Ebben a fejezetben többek között erről lesz szó.

Miért szexelnek kevesebbet szülés után, akik jobban szeretik egymást?

Sok leendő szülő kíváncsi, hogy a gyermek születése miként fogja befolyásolni kapcsolatukat, beleértve a szülők közötti szexuális kapcsolatot is. Noha a legtöbb szülő bizonyos változásokra számít a szexuális életében, ezeknek a változásoknak a jellege és az, hogy mit jelent a változás a párkapcsolat egészét illetően, aggasztó lehet. A terhesség alatt a szülők között fennálló erős érzelmi kötelék vajon a baba megérkezése utáni több szexet jelez-e előre, és a szex hiánya a párkapcsolat jövőbeli minőségi romlását jelenti-e? Van-e valami egyedülálló dolog a szülői viszonyban, amely megváltoztatja a kapcsolati minőség és a szex gyakorisága közötti tipikus összefüggést (ti. több szex = jobb minőségű kapcsolat)? Ezekre a kérdésekre akartak választ kapni Tierney Lorenz és kollégái (2020), akik az Egyesült Államok-béli University of Nebraska kutató pszichológusai.

Sok szülő a szexuális aktivitás gyakoriságának csökkenését tapasztalja a gyermek születése után. Valójában a legtöbb heteroszexuális pár a szexuális aktivitás gyakoriságának fokozatos, de jelentős csökkenését éli meg, amely körülbelül a terhesség alatt kezdődik és a szülés utáni első év végéig tart. Ezen kívül az új anyák körülbelül kétharmada számol be a szexuális működés megváltozásáról, ideértve a vágyat, az izgalmat és az orgazmust is. Meg kell azonban jegyezni, hogy a szexuális funkciók a legtöbb nőnél a szülés utáni 6 hónapon belül visszatérnek a terhesség előtti szintre. A szexuális vágy különösen a szoptató anyák esetében csökken nagyobb mértékben, mint tápszerrel tápláló anyák körében. Az apáknak a perinatális periódusban bekövetkező szexuális vágyában és/vagy erekciós működésében bekövetkező változása korlátozottan dokumentált, és a legtöbb kutatás inkább azzal foglalkozik, hogy a férfiak hogyan reagálnak a partner szexuális vágyának csökkenésére.

A szexuális érintkezés gyakoriságának csökkenése miatti szülői szorongás a párkapcsolatokra negatív hatást gyakorolhat, amely közvetve (tehát nem a kevesebb szex, hanem az érte való aggodás) befolyásolhatja a gyermek jólétét. És az is igaz, hogy más élethelyzetekben (nem a terhességgel összefüggő helyzetekben) a szexuális érintkezés gyako-

Megjelenik a Pro Pannonia Kiadói Alapítvány kiadásában,
a Pannónia Könyvek Szerkesztősége gondozásában.

Felelős kiadó: Molnár G. Judit.

Felelős sorozatszerkesztő és a könyv szerkesztője: Dr. Szirtes Gábor.

Nyomdai előkészítés, tördelés: Takács Imre.

Készült a Molnár Nyomdában, Pécsen, 2020-ban.

Felelős vezető: Molnár Csaba.

Terjedelem: 19 A/ ív

ISSN 0237 4277

ISBN 978 615 5553 74 5